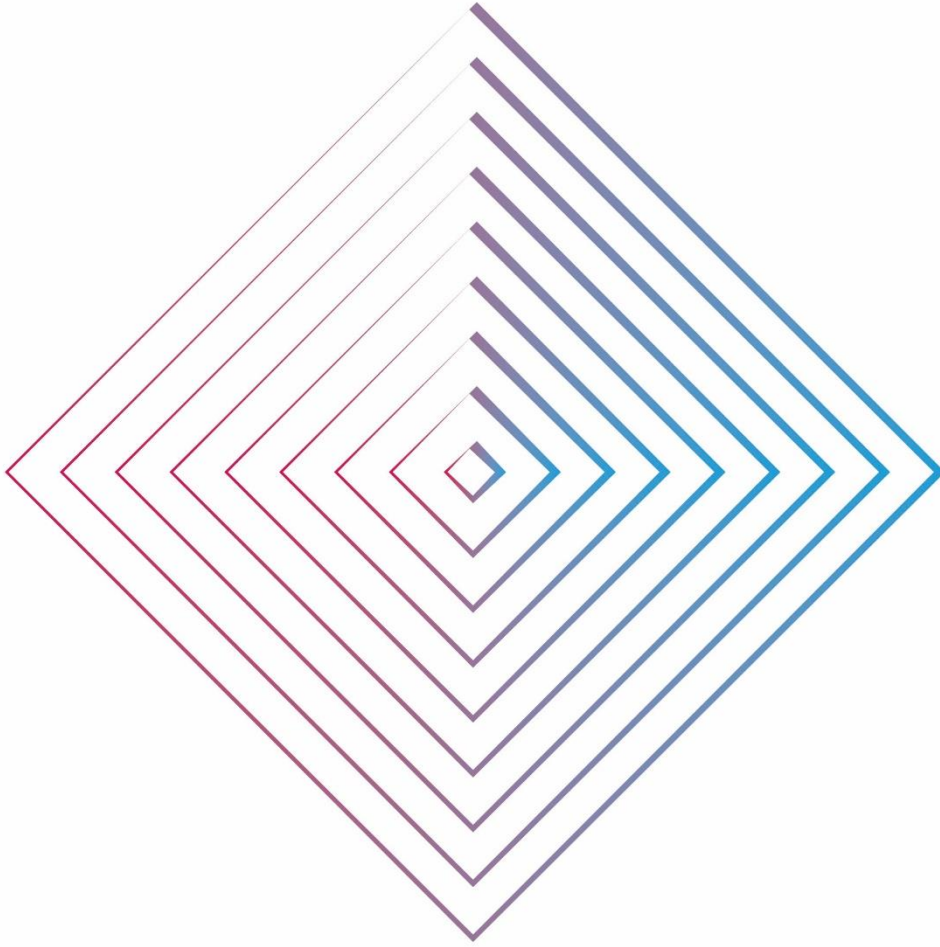

DÜŞÜNCE ve TOPLUM Sosyal Bilimler Dergisi

Social Sciences Journal of **Thought and Society**

Aralık / December 2020 - Sayı / Issue: 3 ISSN: 2687-4946

DÜŞÜNCE ve TOPLUM
sosyal bilimler dergisi

DÜŞÜNCE ve TOPLUM Sosyal Bilimler Dergisi

Social Sciences Journal of **Thought and Society**

SAYI/ISSUE:3 • ARALIK/DECEMBER • YIL/YEAR: 2020 • ISSN: 2687-4946

MAKALELER / ARTICLES

ZUHAL İBİDAN

TRACING THE IDEAL WORLD AND IDEAL INDIVIDUAL IN THE CITIZENSHIP COURSE-BOOKS OF THE OTTOMAN STATE

OSMANLI DEVLETİ'NDE VATANDAŞLIK DERS KİTAPLARINDA İDEAL DÜNYA VE İDEAL BİREYİN İZİNİ SÜRMEK

TARIK FİDAN

ŞEYH VÂ'İZ-ZÂDE MUHAMMED HÂMİD DİVANI VE TOPKAPI SARAYI NÜSHASI

SEYH VA'IZ-ZADE MUHAMMED HAMID'S DIVAN AND COPY OF TOPKAPI PALACE

MEHTAP MÜÇÜK

SİBİRYA SAHASI TÜRK DESTANLARINDA KAHRAMANA YARDIMCI KUŞLAR ÜZERİNE BİR İNCELEME
MYTHOLOGICAL BIRDS WHICH HELP HERO IN TURKISH EPICS OF SIBERIAN REGION

SİNEM ATAY

KENTTE KADIN EMEĞİ: GÖNEN İĞNE OYASI ÖRNEĞİ

URBAN FEMALE LABOUR: AN EXAMPLE OF GÖNEN NEEDLE LACE

MEHMET SERHAN TEZGEÇ

KİTAP OKUMA EYLEMİNİN METALAŞTIRILMASI: INSTAGRAM PAYLAŞIMLARI ÜZERİNE BİR İNCELEME
COMMODIFICATION OF THE ACT OF READING BOOKS: A RESEARCH ON INSTAGRAM POSTS

MEHMET SİNAN TAM

COVID-19 SÜRESİNCE T.C. SAĞLIK BAKANLIĞI YOUTUBE KANALINA İZLEYİCİ DÖNÜTLERİ

VIEWERS' FEEDBACK ON THE TURKISH MINISTRY OF HEALTH YOUTUBE CHANNEL DURING COVID-19 PROCESS

İSRAFİL KURALAY

KAMUSAL TELEVİZYON YAYINCILIĞININ BELGESEL TÜRLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: TRT TELEVİZYON BELGESELÇİLİĞİ

THE IMPACT OF PUBLIC TELEVISION BROADCASTING ON DOCUMENTARY GENRES: THE CASE OF TRT DOCUMENTARY

EDİTÖRE MEKTUP / LETTER TO THE EDITOR

MUHAMMET ENES KAYAGİL

YOKSULLUĞU AZALTMADA DIŞ YARDIMLAR: AMAÇLAR VE TARTIŞMALAR

MURAT KALKAN

ALMANYA'DA SOSYAL POLİTİKA-SOSYAL DEVLET

RÖPORTAJ / INTERVIEW

AHMET GÜVEN

*TÜRKİYE'DE AKADEMİK BİLGİ ÜRETİMİ-2: HEDİYETULLAH AYDENİZ İLE AKADEMİK DERGİCİLİĞE
EDİTÖR PENCERESİNDEN BAKMAK*

AHMET GÜVEN

"ORTADOĞU ŞEKİLLENİRKEN" KİTABININ YAZARI RESUL YAVUZ İLE SÖYLEŞİ

DÜŞÜNCE ve TOPLUM Sosyal Bilimler Dergisi

Social Sciences Journal of **Thought and Society**

HAKKINDA

Düşünce ve Toplum Dergisi edebiyat, tarih, iletişim, iktisadi düşünce, sosyoloji, uluslararası ilişkiler, siyaset bilimi ve kamu yönetimi alanlarında özgün çalışmalara yer veren bir sosyal bilimler dergisidir. Dünyadaki güncel akademik literatürü ve tartışmaları ıskalamadan Türkiye'nin akademik bilgi birikimine katkı sağlamayı ve sorunlarına ışık tutmayı hedeflemektedir. Bu doğrultuda, nitelikli çalışmalarını yayımlamayı amaçlayan Düşünce ve Toplum Dergisi bilim etiğine ve yayın ilkelerine bağlı kalmayı temel düstur edinmiştir.

Düşünce ve Toplum Dergisi yılda iki defa Haziran ve Aralık aylarında elektronik ortamda yayımlanır. Dergide özgün araştırma makaleleri, derleme, kitap incelemesi, olgu sunumu ve sempozyum değerlendirmelerine yer verilir. Çalışmaların yayımlanma süreci, editör kurulunun ön değerlendirmesi, çift taraflı kör hakemlik yöntemiyle en az iki hakem değerlendirmesi ve editör kurulunun onayı şeklinde gerçekleşir.

ABOUT

Thought and Society is a social sciences journal that includes original studies in the fields of literature, history, communication sciences, economics, sociology, international relations, politics and public administration. The journal intends to contribute to Turkish academy and shed light on its problems by taking the current academic literature and debates into consideration. For this reason, Thought and Society, which aims to publish high-quality works, adopts following the ethics of science and remaining faithful to its publication policy as major principles.

Thought and Society is an e-journal published biannually in June and December. It welcomes original research articles, review articles, book reviews, case studies and symposium commentaries. The publication process takes place in the following way: the initial evaluation by the Editorial Board, followed by double blind reviews by at least two reviewers, and the final approval by the Editorial Board.

DÜŞÜNCE VE TOPLUM SOSYAL BİLİMLER DERGİSİ SAYI/ISSUE:3 • ARALIK/DECEMBER • YIL/YEAR: 2020

Elektronik Yayın Adresi: www.dusuncevetoplum.org

Sahibi / Publisher

Ahmet GÜVEN

Sunullah Mh. 920. Sk. Nu: 8/5 Bandırma/Balıkesir/Türkiye

İletişim: dusuncevetoplum@gmail.com

Baş Editör / Editor in Chief

Dr. Ahmet GÜVEN

Editörler / Editors

Dr. Saim Çağrı KOCAKAPLAN

Dr. Osman ÇALIŞKAN

Dr. Musa BAYIR

Dr. Serdar Oğuzhan ÇAYCIOĞLU

İsmail DORU

Esra TANİ

Yasemin YILMAZ

Yayın Kurulu / Editorial Board

Prof. Dr. Ahmet TABAKOĞLU / Marmara Üniversitesi

Prof. Dr. Ahmet TAŞAĞIL / Yeditepe Üniversitesi

Prof. Dr. Akif FARZALİYEV / St. Petersburg Üniversitesi

Prof. Dr. Ali BÜYÜKASLAN / Medipol Üniversitesi

Prof. Dr. Mahmut Hakkı AKIN / Necmettin Erbakan Üniversitesi

Prof. Dr. Nihat ÖZTOPRAK / Fatih Sultan Mehmet Üniversitesi

Prof. Dr. Zaza TSURTSUMIA / St. King Tamar Üniversitesi

Prof. Dr. Şükrü SİM / İstanbul Üniversitesi

Doç. Dr. İsmail ŞAHİN / Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi

Doç. Dr. Ümran AY SAY / Marmara Üniversitesi

Doç. Dr. Uğur DEMİR / Marmara Üniversitesi

3. Sayının Hakem Kurulu

- Dr. Öğr. Üyesi Salih ARSLAN / Osmangazi Üniversitesi
- Dr. Öğr. Üyesi Ömer AYDINLIOĞLU / Cumhuriyet Üniversitesi
- Dr. Öğr. Üyesi Mehmet BÜYÜKAFŞAR / Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi
- Dr. Öğr. Üyesi Halil Emre DENİŞ / Hakkâri Üniversitesi
- Dr. Öğr. Üyesi İhsan EKEN / Medipol Üniversitesi
- Dr. Öğr. Üyesi Nusret GEDİK / Marmara Üniversitesi
- Dr. Öğr. Üyesi Bekir GÜNDOĞMUŞ / Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi
- Dr. Öğr. Üyesi Yalçın LÜLECİ / Marmara Üniversitesi
- Dr. Öğr. Üyesi Yunus NAMAZ / Fırat Üniversitesi
- Dr. Öğr. Üyesi Bahar TUGEN ÖZTÜRK / İnönü Üniversitesi
- Dr. Öğr. Üyesi Metin SAMANCI / Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi
- Dr. Öğr. Üyesi Mehtap SOLAK SAĞLAM / Pamukkale Üniversitesi
- Dr. Öğr. Üyesi Adnan UZUN / Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi
- Dr. Serkan BAYRAKCI / Marmara Üniversitesi
- Dr. Abdullah Selim DOĞAN / Yalova Üniversitesi
- Dr. Muhammet Enes KAYAGİL / İstanbul Üniversitesi
- Dr. Mustafa Ali MİNARLI / Marmara Üniversitesi
- Dr. Süheyla Nil MUSTAFA / Marmara Üniversitesi
- Dr. Fazıl ÖZDAMAR / Ege Üniversitesi
- Dr. Müge TELCİ ÖZBEK / Işık Üniversitesi
- Dr. Gül Dilek TÜRK / Adnan Menderes Üniversitesi

IX

EDİTÖRDEN

1

ZUHAL İBİDAN

Tracing the Ideal World and Ideal Individual in the Citizenship Course-Books of the Ottoman State
Osmanlı Devleti'nde Vatandaşlık Ders Kitaplarında İdeal Dünya ve İdeal Bireyin İzini Sürmek

25

TARIK FİDAN

Şeyh Vâ'iz-Zâde Muhammed Hâmid Divanı ve Topkapı Sarayı Nüshası
Sevh Va'iz-Zade Muhammed Hamid's Divan and Copy of Topkapı Palace

41

MEHTAP MÜÇÜK

Sibirya Sahası Türk Destanlarında Kahramana Yardımcı Kuşlar Üzerine Bir İnceleme
Mythological Birds Which Help Hero in Turkish Epics of Siberian Region

68

SİNEM ATAY

Kentte Kadın Emeği: Gönen İğne Oyası Örneği
Urban Female Labour: An Example of Gönen Needle Lace

90

MEHMET SERHAN TEZGEÇ

Kitap Okuma Eyleminin Metalaştırılması: Instagram Paylaşımları Üzerine Bir İnceleme
Commodification Of The Act Of Reading Books: A Research On Instagram Posts

116

MEHMET SİNAN TAM

Covid-19 Süresince T.C. Sağlık Bakanlığı Youtube Kanalına İzleyici Dönütleri

Viewers' Feedback on the Turkish Ministry of Health Youtube Channel During Covid-19 Process

140

İSRAFİL KURALAY

Kamusal Televizyon Yayıncılığının Belgesel Türleri Üzerindeki Etkisi: TRT Televizyon Belgeselciliği

The Impact of Public Television Broadcasting on Documentary Genres: The Case of TRT Documentary

161

MUHAMMET ENES KAYAGİL

Yoksulluğu Azaltmada Dış Yardımlar: Amaçlar ve Tartışmalar
Editöre Mektup

167

MURAT KALKAN

Almanya'da Sosyal Politika-Sosyal Devlet
Editöre Mektup

171

AHMET GÜVEN

Türkiye'de Akademik Bilgi Üretimi-2: Hediyeullah Aydeniz ile Akademik Dergiciliğe Editör Penceresinden Bakmak

Röportaj

203

AHMET GÜVEN

"Ortadoğu Şekillenirken" Kitabının Yazarı Resul Yavuz ile Söyleşi

Röportaj-Kitap Tanıtımı

ALMANYA'DA SOSYAL POLİTİKA-SOSYAL DEVLET

Murat KALKAN*

Sayın Editör;

Alman Şansölyesi *Otto von Bismarck* idaresindeki hükümetin 1883 yılında sosyal sigorta uygulamalarını başlatmasıyla piyasa ekonomisinin devlet eliyle *ilk defa* sosyal olarak şekillendirilmesinin gerçekleştiği bilinen bir husustur (Freier & Rauschhofer, 1984, s. 219). Bu çerçevede yaşanan gelişmeler ise Almanya'yı sosyal politika-sosyal devlet tarihi açısından önemli bir ülke haline getirdiği gibi bu konulara dair uygulamalarda, araştırmalarda ve de en önemlisi tartışmalarda dikkatle takip edilen, örnek alınan bir konuma taşımıştır.

1911 yılında yayınlanan '*Sozialpolitik*' adlı eseriyle sosyal politikanın bir bilim disiplini olarak ele alınışını başlatan *Otto von Zwiédineck-Südenhorst*'un (Tuna & Yalçıntaş, 2011, s. 29) veciz bir ifâdesine göre sosyal politika toplumsal amaçlara sürekli olarak ulaşmayı güvence altına almaya yönelmiş bir politikadır (Zwiédineck-Südenhorst, 1911, s. 38). Dolayısıyla sosyal politika; farklı kurumlar, kuruluşlar ve aktörler tarafından sağlanan ya da sunulan çok sayıda tedbir, yardım ve hizmetten oluştuğu gibi ortaya çıkardığı yapı da aynı zamanda bir sosyal devlet (refah devleti) olarak tanımlanmaktadır (Bäcker vd., 2010, s. 44).

Sosyal devlet tabiri demokratik devletin ekonomik ve sosyal hayatta oynadığı aktif, yaratıcı rolün bir ifadesi olmakla birlikte aynı zamanda gelişmiş kapitalist piyasa ekonomisini sosyal dengeleme prensibi ile birleştiren tarihi-somut bir toplum tipini de karakterize etmektedir. Bu bakımdan da sosyal devletin yapısal unsurları, tekil sosyal

* Arş. Gör., İstanbul Üniversitesi, murat.kalkan@istanbul.edu.tr, Orcid: 0000-0002-7079-5238

politika tedbirlerinin ve sosyal güvenlik sisteminin ötesine geçmektedir. Öyle ki bu alan emek piyasası ile çalışma ilişkileri ve şartlarının hukuki düzenlemelerinden, işçi işveren meselelerine, emek piyasası politikaları ile istihdam politikalarına ve oradan da mesleki eğitim olmak üzere birçok alt dalı inceleme konusu içine almaktadır (Bäcker vd., 2010, s. 44).

Sosyal devlet ilkesi -anayasal düzen ve toplumun tüm üyeleri için geçerli ekonomik fırsatlar çerçevesinde- devleti şahsi özgürlük, iş ve meslek seçme serbestliği, kişiliğin serbest gelişimi, eşit muamele ve fırsat eşitliği gibi temel hakların kullanılması için gerekli olan maddi ön şartları oluşturmaya mecbur kılmaktadır. (Althammer & Lampert, 2014, ss. 7–8). Bu çerçevede bakıldığında sosyal devlet ilkesinin Almanya’da Anayasa’nın 20. maddesinde ‘*Almanya Federal Cumhuriyeti demokratik ve sosyal bir federal devlettir.*’ denilmek suretiyle anayasal güvence altına alındığı görülmektedir (Gerlach, 2002, s. 62). Bu noktada Federal Almanya Cumhuriyeti’nde ‘*sosyal*’ kavramının ve işaret ettiği mananın, siyasi kültürün ve devlet yapısının kurucu bir parçasını teşkil ettiğini belirtmek gerekmektedir (Butterwegge, 2018, s. 9). Bu sebeple de diğer batı ülkelerinde gelir, sağlık, barınma ve eğitim boyutlarında hayat fırsatlarını teşvike hizmet eden hükümet tedbirlerini/uygulamalarını tanımlamak için *refah devleti* genel terim haline gelmişken Almanya’da ağırlıklı olarak *sosyal devlet* kavramı kullanılmakta, *sosyal piyasa ekonomisi* veya *sosyal hukuk devletinden* bahsedilmektedir (Alber, 1989, s. 783).

Sosyal devlet gelişmiş kapitalist piyasa toplumlarının ve demokrasilerinin evrensel bir özelliği olmakla beraber bir tane sosyal politika ve/veya bir tane sosyal devlet şeklinden bahsetmek söz konusu değildir. Çünkü her ülkede kurumsal düzenlemeler, faydalanan kişi sayısı, kapsanan riskler ve problem alanları, ilkeler, faydalanıcıların hukuki statüsü ile faydalanma seviye ve şartları farklı olabilmektedir (Bäcker vd., 2010, s. 49). Nitekim karşılaştırmalı *sosyal devlet (refah devleti)* çalışmalarında yer alan sınıflandırmalara bakıldığında Almanya’nın çoğunlukla şu üç başlık altında ele alındığı görülmektedir: *Bismarck Refah Devleti Modeli*, *Kıta Avrupası Refah Devleti* veya *Muhafazakâr Refah Rejimi* (Blank, 2011, s. 58). Aslında veciz bir ifâdeyle piyasa ekonomisi odaklı bir refah devletinin *Alman modeli* olan *sosyal devlet yaklaşımının* Federal Almanya Cumhuriyeti’nde saygın bir refah düzeyine sahip, nispeten barışçıl bir sistem kurmayı başardığı gibi (Pesckhe, 2004, s. 24) sosyal güvenliğe ağırlık veriyor

olması sebebiyle de bazen bir *sosyal güvenlik devleti* olarak anıldığını da belirtmekte fayda vardır (Sesselmeier, Somaggio, & Yollu, 2006, s. 7).

Almanya -anayasada ifadesini bulduğu üzere- demokratik, sosyal ve federal bir cumhuriyet şeklinde yapılandırılmış olmasına rağmen sosyal politika kararlarında federal yönetimin ağırlığının eyalet parlamentoları/hükümetleri ile yerel yönetimlere kıyasla ciddi ölçüde fazla olduğu görülmektedir. Bu bakımdan da eyalet idareleri ile yerel yönetimlerin sosyal politikasının sorumluları olmaktan ziyade organları/yürütücüleri olarak öne çıktığını söylemek lazımdır. Ayrıca Almanya'da bağımsız sosyal politika organları olarak nitelendirilen *Bağımsız (Sosyal) Refah Bakımı Birlikleri* adı altında toplanan örgütlerin de (Alman Kızılhaç Örgütü vb.) Alman sosyal sisteminin temel direklerinden biri olarak önemli görevler üstlendiğini ifade etmek lazımdır (Althammer & Lampert, 2014, ss. 414-416).

Sosyal politikanın ve sosyal devletin özel bir şekilde hayata geçirilişi aslında sosyal ayrışmalar ile siyasi çatışmalar ve uzlaşmaların sonucudur; dolayısıyla sosyal devletin bugünlere gelişi otomatik ve lineer bir seyir takip ederek olmamıştır. Geçmişe ve bugüne küçük bir bakışın gösterdiği gibi sosyal politika hizmetlerinin/faydalarının nicel veya nitel gelişme aşamalarının yerini nicel veya nitel parçalanma aşamalarının da alması söz konusu olabilmektedir. Bununla birlikte Almanya'da Anayasa'nın sosyal devletin radikal bir şekilde çözülmesine (reforma tabi tutulmasına) ve ortadan kaldırılmasına izin vermediği, sosyal devlet ve toplum düzeninin oluşturulması ve korunmasına adandığını söylemek lazımdır. (Bäcker vd., 2010, ss. 71-72). Ancak bu duruma rağmen Almanya'da bir müddettir siyaset(çiler) eliyle *sosyal devletin 'yeniden organize edilmeye'* veya *'küçültülmeye'* çalışıldığı da dillendirilmektedir. Bu çerçevede ülkede eski bir geçmişe sahip olan sosyal politika-sosyal devlet uygulamalarının başta Hartz ve Agenda-2010 Reformları olmak üzere yaşanan bazı gelişmelerin etkisiyle (Butterwegge, 2018, s. 9) hem siyasi alanda hem de toplum düzeyinde ciddi tartışmalara konu olduğu da bilinmekteyse de netice olarak bir paradigma değişikliğinin mi yaşandığı yoksa zaman içerisinde ortaya çıkan yeni şartlara uyarlamaların mı gerçekleştirildiği hakkında henüz fikir birliğine varıldığını söylemek mümkün değildir.

KAYNAKÇA

- Alber, J. (1989). Die Bundesrepublik Deutschland im internationalen Vergleich. N. Blüm & H. F. Zacher (Ed.), *40 Jahre Sozialstaat Bundesrepublik Deutschland* (ss. 783–795). Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft.
- Althammer, J. W., & Lampert, H. (2014). *Lehrbuch der Sozialpolitik* (9. bs.). Springer-Lehrbuch. Berlin, Heidelberg: Springer Gabler.
- Bäcker, G., Naegele, G., Bispinck, R., Hofemann, K., & Neubauer, J. (2010). *Sozialpolitik und soziale Lage in Deutschland: Band 1- Grundlagen, Arbeit, Einkommen und Finanzierung* (5. bs.). Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften.
- Blank, F. (2011). *Soziale Rechte 1998-2005: Die Wohlfahrtsstaatsreformen der rot-grünen Bundesregierung. Sozialpolitik und Sozialstaat*. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften.
- Butterwegge, C. (2018). *Krise und Zukunft des Sozialstaates* (6. bs.). Wiesbaden: Springer VS.
- Freier, U., & Rauschhofer, G. (1984). *Atlas Wirtschaftslehre*. Wiesbaden: Gabler Verlag.
- Gerlach, I. (2002). *Bundesrepublik Deutschland: Entwicklung, Strukturen und Akteure eines politischen Systems* (2. bs.). *Lehrtexte Politik*. Opladen: Leske+Budrich.
- Peschke, R. (2004). *Moderne Dienstleistungen am Arbeitsmarkt: Eine Bestandsaufnahme und kritische Sichtung der Lösungsansätze der Hartz-Kommission*. München: Universität der Bundeswehr München – Fakultät für Pädagogik,
- Sesselmeier, W., Somaggio, G., & Yollu, A. (2006). *Mögliche Implikationen der gegenwärtigen Arbeitsmarktreformen für die zukünftige Entwicklung der Arbeitslosenversicherung*. Düsseldorf.
- Tuna, O., & Yalçıntaş, N. (2011). *Sosyal siyaset*. İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Zwiedineck-Südenhorst, O. v. (1911). *Sozialpolitik*. Leipzig und Berlin: B. G. Teubner.